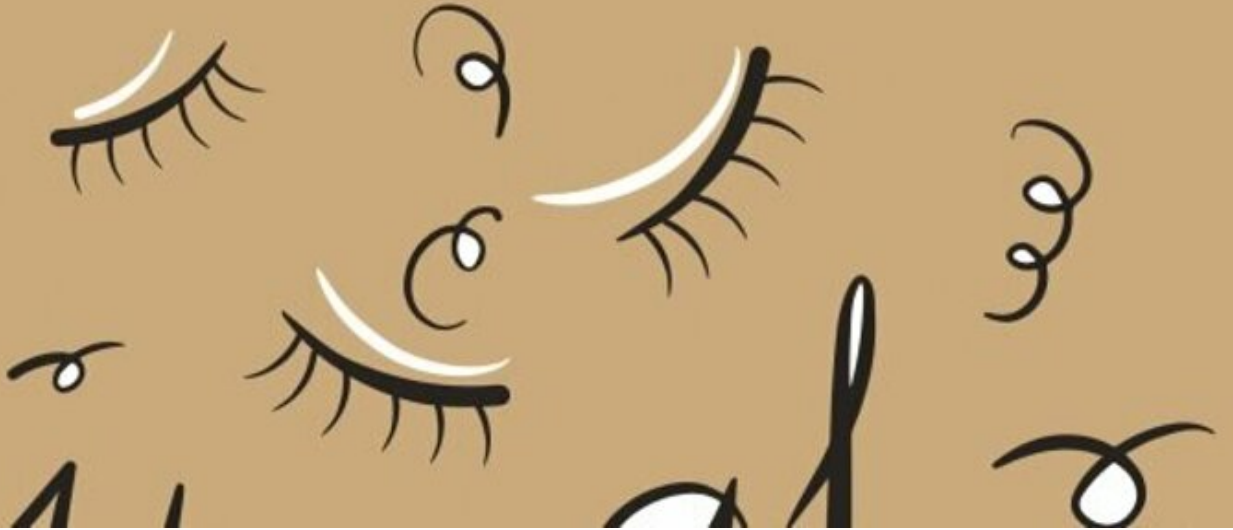

İlk Türk romanı "Hayal-i Celal"miş

Edebiyatımızda "Araba Sevdası" ile çığır açan Recaizade Mahmut Ekrem'in ağabeyi Mehmet Celâl'in yazdığı "Hayal-i Celal" gün yüzüne çıktı. Akademisyen Engin Kılıç, 140 yıl önce yazılan eseri günümüz Türkçesi'ne kazandırdı.

Seray Şahinler Demir 06 Nisan 2017, 04:00 Yeni Şafak

**Recaizade
Mehmet Celâl**

İlk roman ağabey Recaizade'den

Edebiyat dünyasında yeni heyecan... Koç Üniversitesi Yayınları 'Tuhaf Etki' kategorisinde Hayal-i Celal adlı kitabı yayımladı. Sabancı Üniversitesi'nden Engin Kılıç'ın, Latin alfabesine çevirdiği ve sadeleştirdiği kitabın yazarı ise edebiyatımızdaki ilk realist roman olan Araba Sevdası'nın yazarı Recaizade Mahmut Ekrem'in ağabeyi olan Recaizade Mehmet Celâl. 213 sayfalık eser, Türkçe'de yayınlanan ilk romanlardan biri olma özelliği taşıyor. Hayal-i Celal'in serüvenini Kılıç'tan dinledik.

BİLİNEN SEYRİ DEĞİŞTİRDİ

Bu eser edebiyat tarihimizin bilinen seyrini değiştiriyor diyebilir miyiz?

Şüphesiz öyle. Zaten bu eserin bugün keşfinden çok, yüz kırk sene boyunca unutulmuş olması daha çarpıcı geliyor bana. Modern Türk edebiyatının başlangıç aşamasında yazılmış

edebiyatının başlangıç aşamasında yazılmış romanların sayısı fazla değil. O dönemde yazılmış Hayal-i Celal'in de ihmal edilmeyi gerektirecek, diğerlerinden aşağı kalır bir yanı yok. Bu yüzden, bundan böyle o döneme ilişkin çalışmalar, bu romana, ele aldığı konulara ve ortaya koyduğu özgün perspektife referans verilmeden yapılamayacak.

Engin Kılıç

ROMAN YAZDIĞINI BİLİYOR

Bu eser edebiyatımız için nasıl bir öneme sahip?

Yazar, Rezaizade Mahmut Ekrem'in ağabeyi. Rezaizade ailesinde bir romancı daha olduğunu öğreniyoruz. Kitap Hicri 1290 yani 1873-1874 arası gibi erken bir tarihte çıkıyor. Bu anlamda modern Türk edebiyatın erken örneklerinden biri. Ancak en dikkate değer özelliği, yazarın kitaba yazdığı "Sonsöz"de kullandığı ifadede gizli. Orada "Ben tasarlayıp yazdığım ve bastırarak kamuoyuna sunduğum böyle bir 'romana'..." der yazar. Bu neden önemli? Aynı dönemlerde Namık

Kemal İntibah romanına yazdığı önsözde “Fransız lisanında hikâyeye ‘roman’ derler” diye yazar. Çok sonra Halit Ziya Uşaklıgil’in kaleme aldığı Hikâye başlıklı inceleme kitabının konusu da aslında romandır. Dolayısıyla, türsel ayrımların adlandırmaların netleşmediği bir geçiş döneminde, roman yazdığının bilincinde olan ve onu öyle adlandıran bir yazarın romanıdır, Hayal-i Celal.

REKLAM

Romanın içeriğinden de bahsedebilir misiniz? Konusu ve üslubu bakımından nasıl bir tablo çıkıyor?

Romanın merkezinde “evlilik” konusu var. Daha

dogrusu, bir gencin yaptığı uygunsuz girişimlerin, bu yüzden toplumsal ilişkilerini ve saygınlığını yitirmesinin ve evlenmeye çalışırken farklı kesimlerce cezalandırılmasının hikâyesini okuyoruz. Bu çerçevede okura son dönem Osmanlı toplumunda geçerli evlilik uzlaşmaları, toplumsal cinsiyet kodları ve kadın erkek ilişkileri hakkında çok ilginç bakış açıları sunuyor ve tek tek bireyleri suçlamanın ötesinde bu ilişkileri düzenleyen sistemi sorguluyor.

**Recaizade
Mehmet Celâl**

Araba Sevdası'ndan 23 yıl önce yayımlanmış olan kitabın, yazarın genç yaşta ölümüyle (1838-1882) unutulduğu tahmin ediliyor.

Züppelik yine ön planda

Kılıç, ağabey-kardeş arasındaki yazın ilişkisi hakkında ise şunları söylüyor: "Roman türüne ait eserler vermeleri ortak bir özellik. Ayrıca eserleri arasında açık bir süreklilik ilişkisini "züppelik" temasında buluyoruz. Recaizade Mahmut Ekrem, Araba Sevdası romanında başkahraman Bihruz Bey üzerinden "alafranga züppe" tipinin en ünlü örneklerinden birini vermiştir. Bu romandan 23

yıl önce ağabeyinin yazdığı Hayal-i Celal'de ise Şeyda Bey karakterinde, pek alafranga olmasa da, züppe tipinin erken bir örneğini görebiliyoruz.